

PERSPEKTIV PÅ STOCKHOLMSREGIONENS EKONOMISKA UTVECKLING 2008/2010

Stockholm den 28 oktober 2008

Johan Deremar, Maria Pleiborn, Ulf Strömquist

Sammanfattning

- Finanskrisen och konjunkturedgången har ännu inte satt några djupare spår i Stockholmsregionens reala ekonomi. Sysselsättningen och hushållens lönesummor har fortsatt att stiga enligt aktuell statistik. Arbetslösheten har inte börjat stiga och varslen har drabbat Stockholmsregionen i mindre utsträckning än övriga landet.
- Finans- och fastighetskrisen i början av 1990-talet drabbade hela landet, även Stockholmsregionen. Den var djup och långvarig och hade en strukturell grund där Sveriges ekonomiska politik lades om (stabiliserings- och räntepolitik m.m.).
- IT-krisen i början av 2000-talet drabbade framför allt Stockholmsregionen, men blev begränsad till såväl omfattning och djup.
- Utsikterna för Stockholmsregionen under de kommande åren är goda relativt sett bättre än för övriga landet. Det beror främst på regionens dominerande tjänstesektor som inte påverkas lika mycket av den globala konjunkturedgången som industrisektorn gör.
- Tjänstesektorn är till största delen beroende av inhemsk och inomregional efterfrågan. Stockholmsregionens efterfrågan växer dessutom genom ökat befolkningsunderlag.

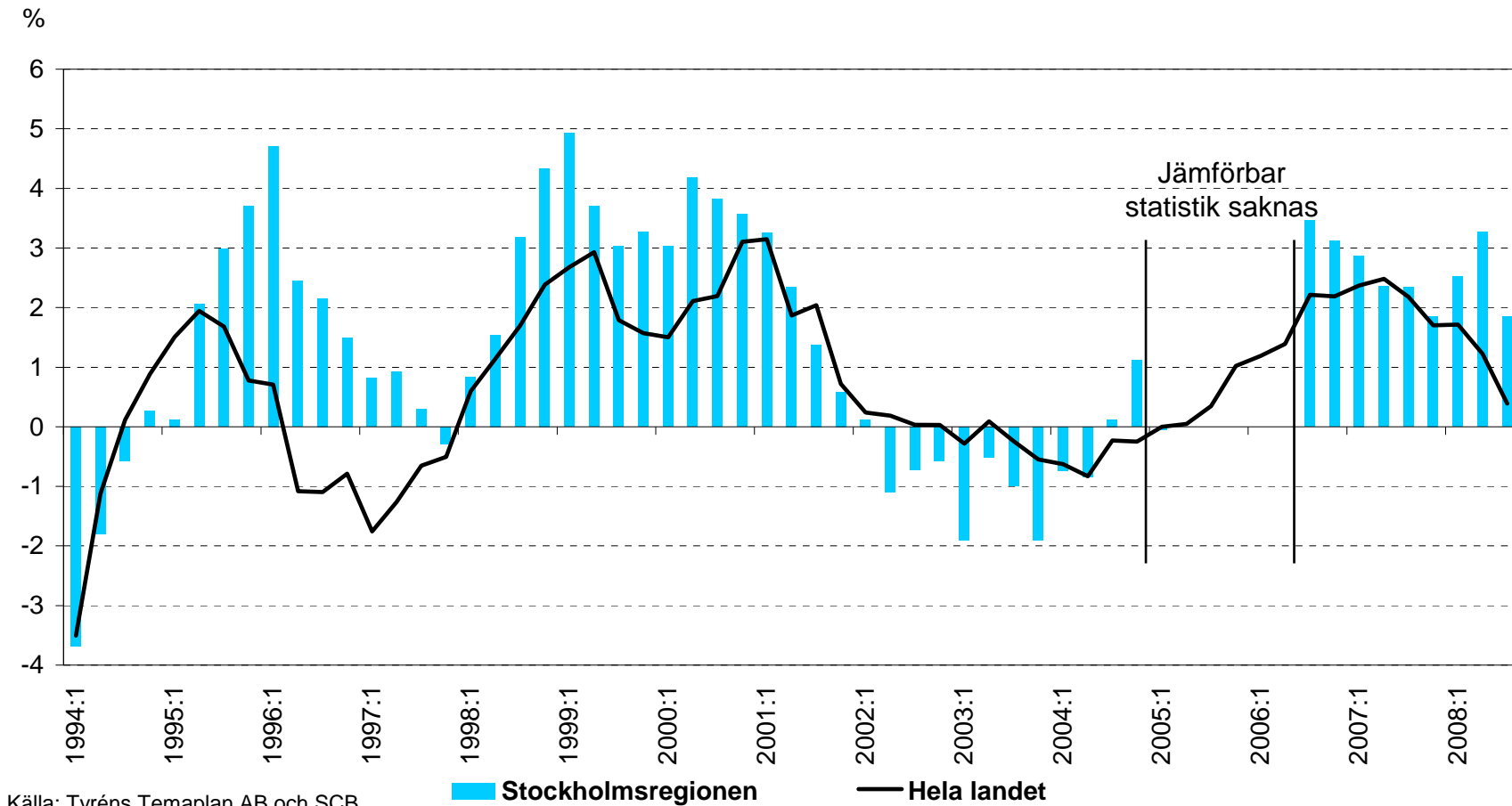
I år ger finanskrisen begränsade realekonomiska effekter för Stockholmsregionen

- Finanskris och konjunkturedgång har ännu inte (oktober 2008) satt några djupare spår i Stockholmsregionens **reala** ekonomi.
- Huvudförklaringen ligger främst i regionens starka och dominerande tjänstesektor.
- Den totala lönesumman i regionen växte fortfarande 2:a kvartalet 2008 med drygt 3 % (årstakt).
- Och den totala sysselsättningen växte fortfarande 3:e kvartalet (2008) med nära 2 % (1,8) i årstakt.
- Vi bedömer att sysselsättningen under 4:e kvartalet stagnerar (0-tillväxt). För helåret 2008 betyder detta att arbetsmarknaden i regionen växer med 1,9 % och den totala lönesumman med 3,0 %.
- Trots att antalet varsel stigit något ligger arbetslösheten 3:e kvartalet på oförändrat drygt 5 % (5,1). Samma värde har gällt de fem senaste kvartalen. (SCB:s aktuella definition)

Fortfarande växande sysselsättning i Stockholmsregionen

3:e kvartalet 2008

Förändring av totalt antal sysselsatta t.o.m. 2008:3
Kvartal jämfört med motsvarande kvartal föregående år

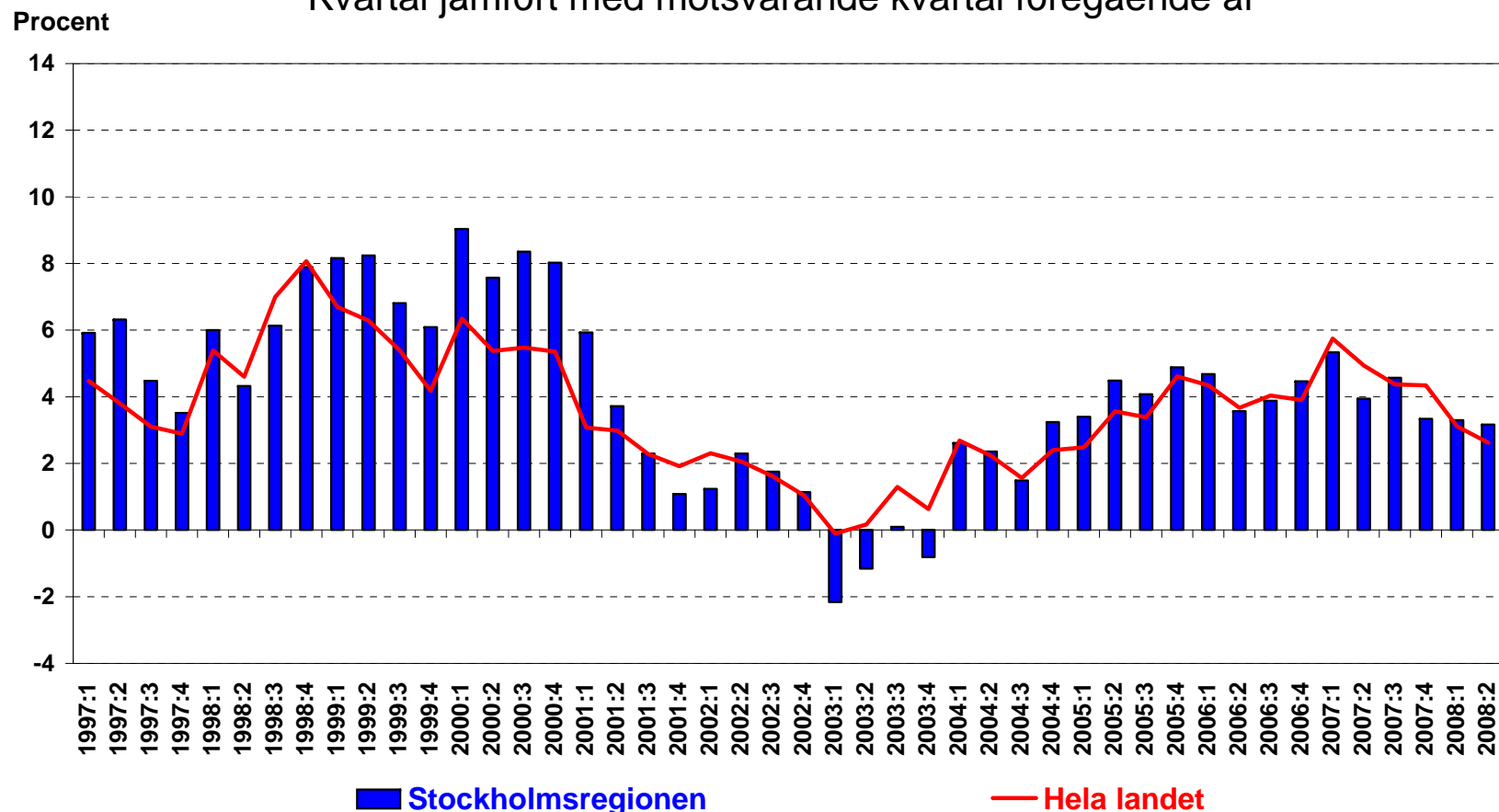

Källa: Tyréns Temaplan AB och SCB

Stockholmsregionen Hela landet

Total lönesumma i regionens ekonomi växer med 3,0 % (beräkning för helåret 2008)

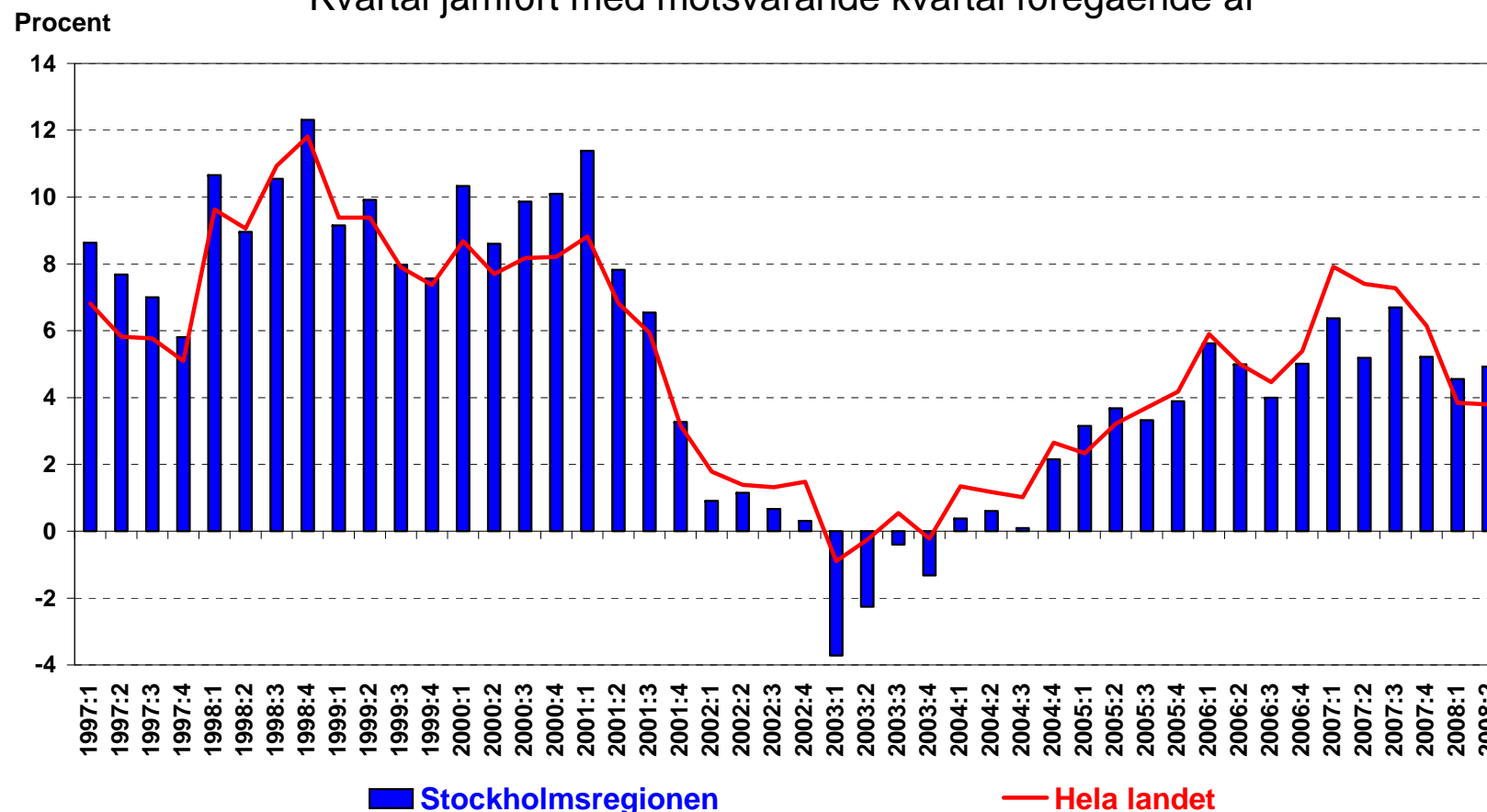
Tillväxt i total lönesumma, fasta priser
Kvartal jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Tyréns Temaplan och SCB

Fortfarande betydande tillväxt i tjänsteföretagens lönesumma t.o.m. 2:a kvartalet 2008

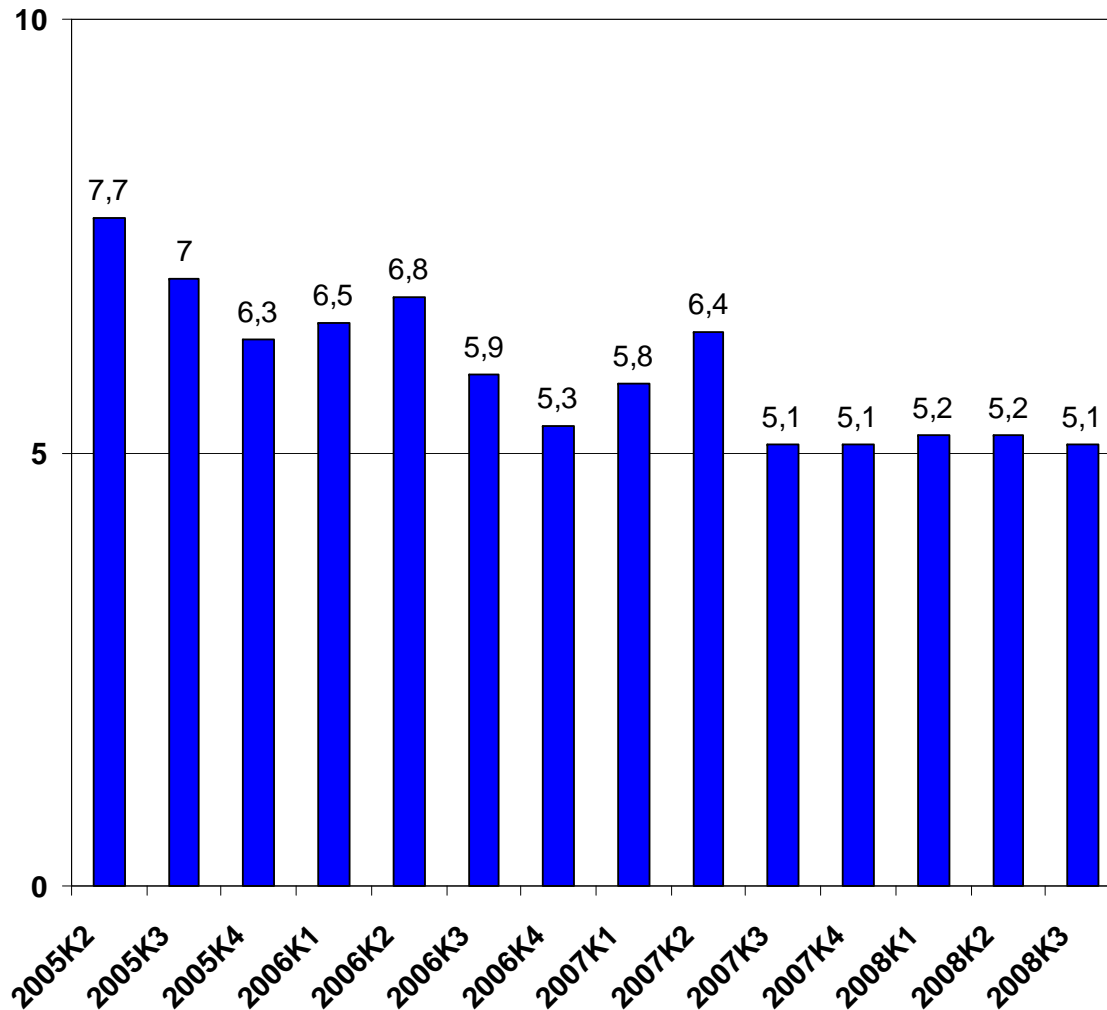
Tillväxt i lönesumma från tjänsteföretag, fasta priser
Kvartal jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Tyréns Temaplan och SCB

Öppen arbetslöshet i Stockholmsregionen – Lägre än i övriga landet

Procent

Källa: AKU, SCB.

- Den öppna arbetslösheten i regionen har sedan 2:a halvåret 2006 med relativt små variationer uppgått till 58 000 personer.
- Stockholmsregionens arbetslöshet enligt SCB:s aktuella definition ligger sedan 2005 cirka 1 procentenhet under de nationella talen.

Finanskrisens (1990/91) reala förlopp

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Nationellt						
BNP %/år	2,7	1,0	-1,1	-1,2	-2,1	4,0
Lönesumma %/år	4,8	1,4	-3,5	-3,1	-5,7	1,9
Sysselsättning %/år	1,5	1,0	-2,0	-4,3	-5,8	-0,9
Arbetslöshet %	1,5	1,7	3,0	5,3	8,3	8,0
Stockholmsregionen						
Lönesumma %/år	4,5	1,6	-2,5	-3,2	-4,6	2,6
Sysselsättning %/år	1,0	1,0	-1,5	-4,2	-4,7	-0,8
Arbetslöshet %	0,8	0,9	2,2	4,4	6,8	6,6

- Finanskrisen 1990/91 djupgående och långvarig.
- I stort sett likvärdiga effekter för Stockholmsregionen som nationellt.
- Lönesumman krympte med 2 till 5 procent/år under tre år.
- Sysselsättningen minskade under fyra år – totalt med 10 procent.
- Arbetslösheten steg med 5 procentenheter.

Källa: SCB.

IT-krisens (2001/02) reala förlopp

	2000	2001	2002	2003	2004
Nationellt					
BNP %/år	4,4	1,1	2,4	1,9	4,1
Lönesumma %/år	5,4	3,5	1,0	0,7	2,2
Sysselsättning %/år	2,2	1,9	0,1	-0,2	-0,5
Arbetslöshet %	4,7	4,0	4,0	4,9	5,5
Stockholmsregionen					
Lönesumma %/år	7,4	4,8	0,1	-1,0	1,7
Sysselsättning %/år	3,7	1,8	-0,6	-1,4	-0,1
Arbetslöshet %	3,0	2,7	3,3	4,6	4,4

- It-krisen fick större effekter i Stockholmsregionen än nationellt.
- Minskad sysselsättning under tre år – totalt -2 %.
- Lönesumman i Stockholmsregionen krympte med maximalt 1 %.
- Arbetslösheten steg med nära 2 procentenheter.

Källa: SCB.

Utgångspunkter för scenario och kalkyl:

- Den aktuella krisen och konjunkturedgången blir inte lika långvarig och djupgående som krisen under första delen av 1990-talet.
- De realekonomiska effekterna blir inte – som vid IT-krisen – allvarligare för Stockholmsregionen än för övriga landet.
- Osäkerheten om sambanden mellan finansiella och realekonomiska förlopp är mycket stor.

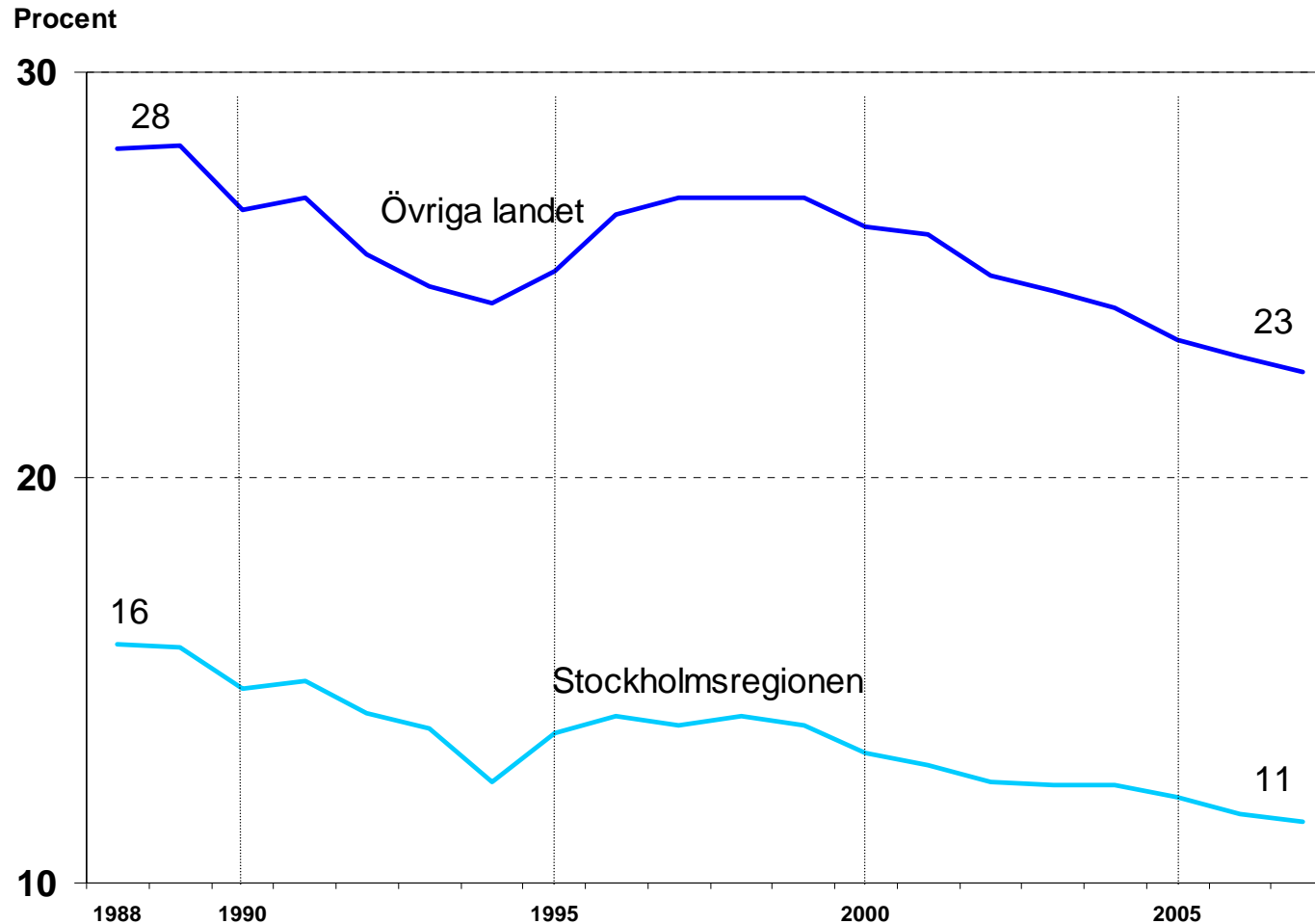
Generellt gäller dock att moderna storstadsregioner har större stabilitet och motståndskraft än mindre regioner. (Stor ekonomisk mångfald ger moderna storstadsregioner stor riskspridning.)

Huvudscenario:

- Årets BNP-tillväxt begränsas till 1,5 %. Och 2009 kommer att präglas av en viss recession; -0,5 i BNP-tillväxt.
  - En återhämtning 2010 blir måttlig. Expansiv finanspolitik driver på. Men internationell uppgång tar inte ordentlig fart förrän tidigast 2011.
-
- Konsekvenserna för Stockholmsregionen mindre än nationellt. Nedgången slår hårdare mot världsmarknadsberoende industri än mot inhemsk tjänsteproduktion, som dominerar Stockholmsregionen.
  - Den offentliga konsumtionens tillväxt, både nationellt och i Stockholmsregionen, begränsas till cirka 1 procent 2008 och 2009. Men ökar med drygt 2 procent 2010.
  - Sysselsättningen i Stockholmsregionen krymper med 1 % 2009 – cirka 10 000 personer – och lönesummans tillväxt blir högst 0,5 %. Arbetslösheten växer med maximalt 5 000 personer.
  - Osäkerheten om 2010 mycket stor: Den offentliga sektorns lönebudget kan möjligen expandera med 2,5 procent. Industrin ger möjligen ett marginellt tillväxtbidrag i regionen. Tjänsteföretagen får nyckelrollen med i bästa fall 3 till 4 procents tillväxt i lönesumman. Den troliga konsekvensen blir att regionens sysselsättning stabiliseras (0-tillväxt). Och att regionens lönesumma växer med knappt 3 procent.

Industrin svarar numera bara för något mer än en tiondel av Stockholmsregionens löner och sysselsättning

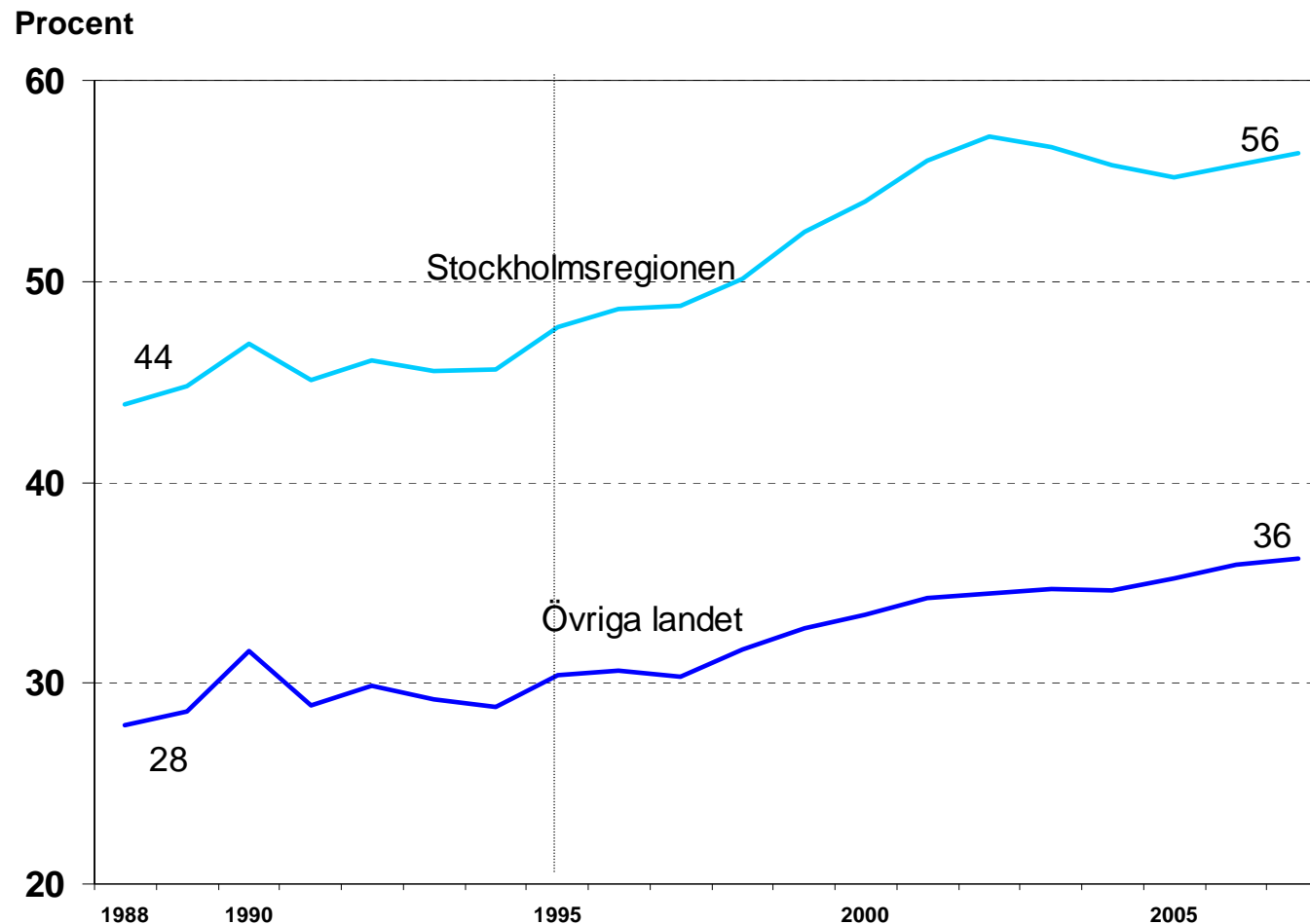
Industriföretagens andel av total lönesumma

Källa: Tyréns Temaplan, SCB, Kontrolluppgifter.

Tjänsteföretagen dominerar starkt Stockholmsregionens produktion och inkomster. Snart 60 procent

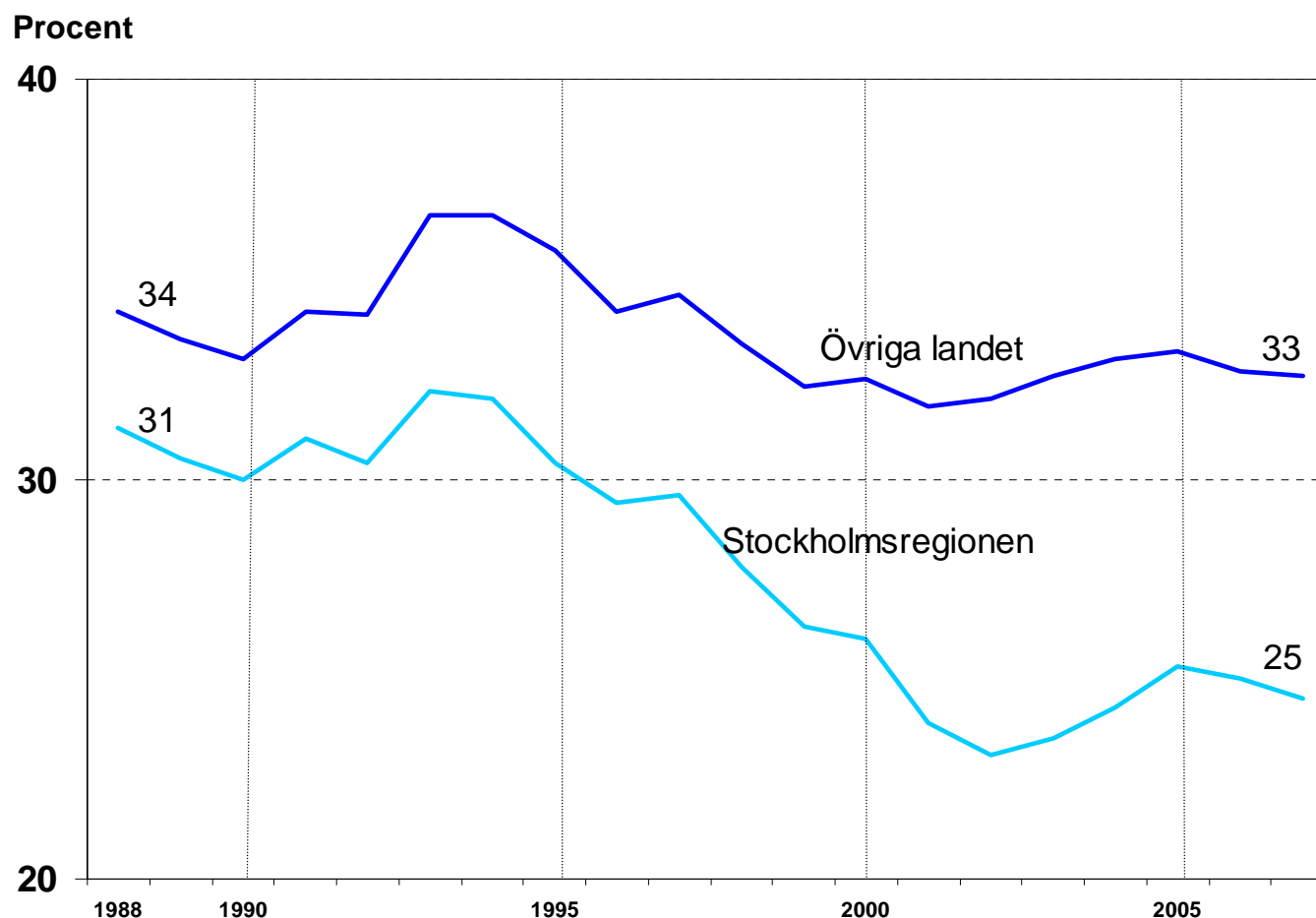
Tjänsteföretagens andel av total lönesumma

Källa: Tyréns Temaplan, SCB, Kontrolluppgifter.

Stat och kommuner tillför inte mer än en fjärdedel av Stockholmsregionens inkomster

Offentliga sektorns (stat och kommuners) andel av total lönesumma

Källa: Tyréns Temaplan, SCB, Kontrolluppgifter.

Tjänsteföretag svarar för huvuddelen av regionens tillväxt

Olika sektors bidrag till lönesummans totala tillväxt i Stockholmsregionen *)

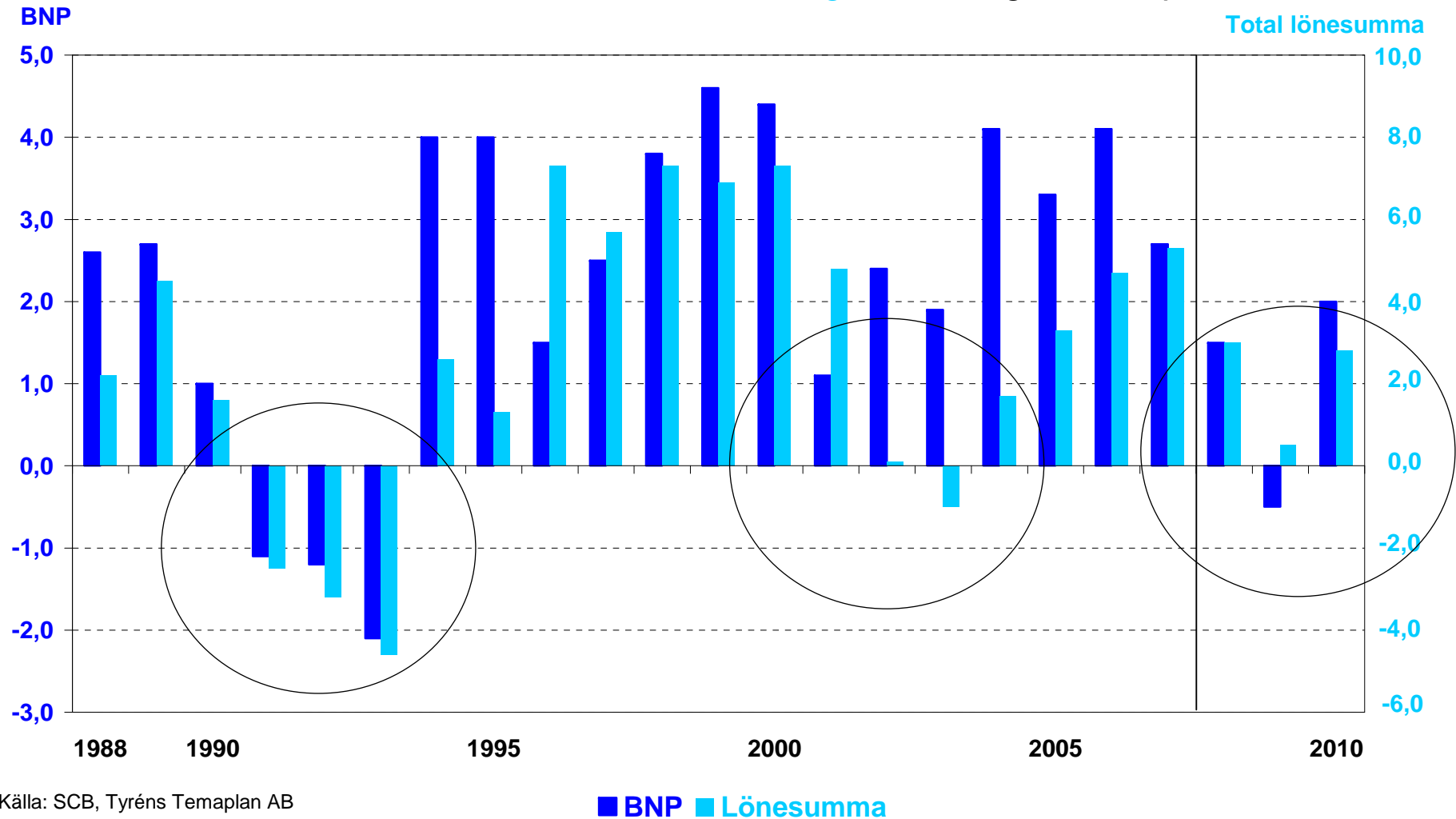
Sektor	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Offentlig sektor	-0,4	0,3	0,4	0,6	1,4	0,5	0,6	0,7	0,4	0,4	0,6
+ Industrieföretag	0,7	0,2	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	0,3	0,4	0,1	-0,1	0,1
+ Tjänsteföretag	6,3	3,8	-0,4	-1,5	0,4	2,4	3,3	4,1	2,5	0,2	2,0
+ Övriga verksamheter	0,8	0,5	0,2	0	0	0,3	0,5	0,1	0	0	0,1
= Totalt	7,4	4,8	0,1	-1,0	1,7	3,3	4,7	5,3	3,0	0,5	2,8

Källa: Tyréns Temaplan, SCB, Kontrolluppgifter.

*) En sektors bidrag till total tillväxt beräknas = sektorns tillväxt i % * andelen av total lönesumma

Stockholmsregionen "klarar sig denna gång" något bättre än övriga landet

BNP och total lönesumma i Stockholmsregionen, Årlig tillväxt i procent

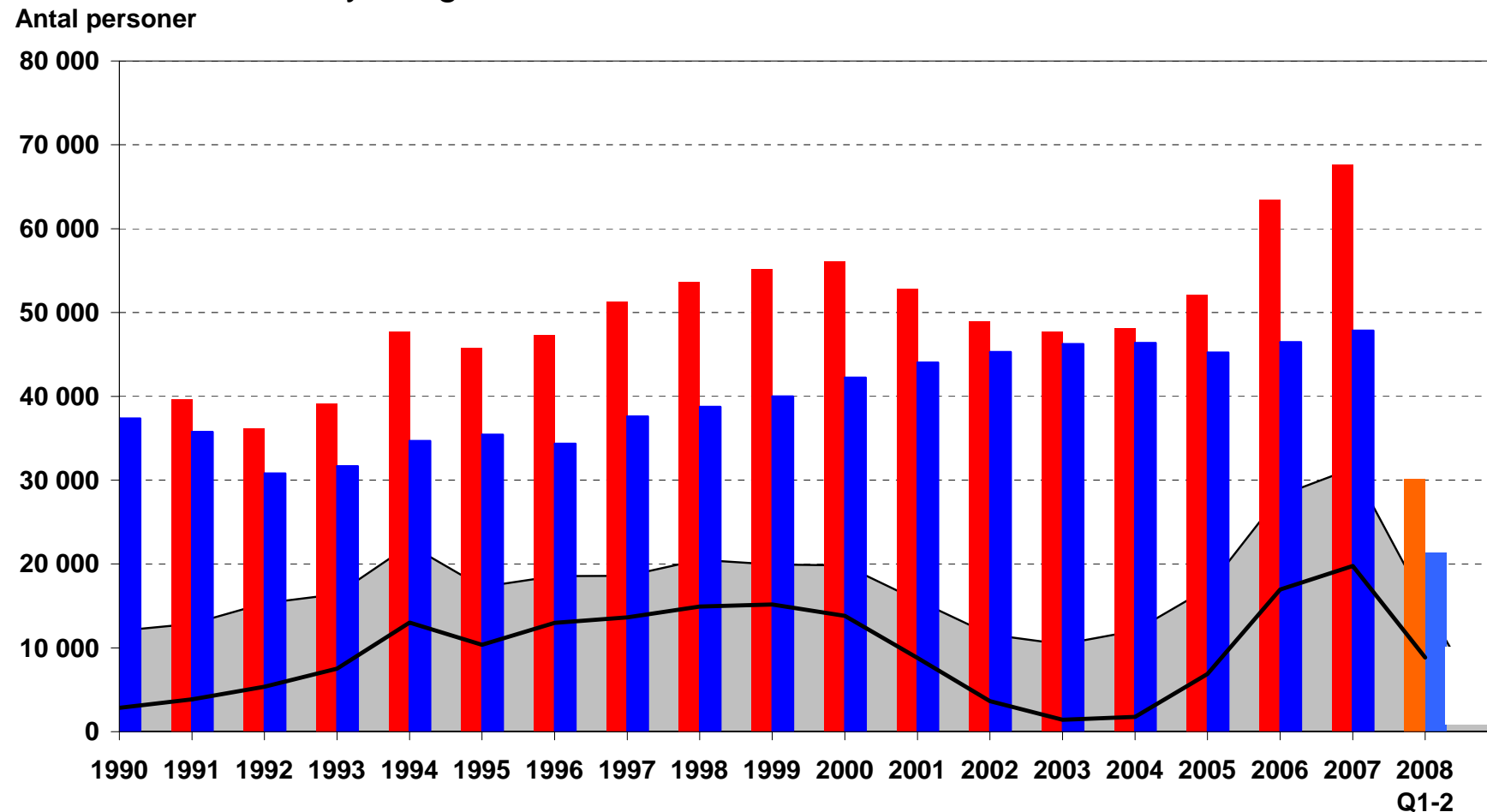

Källa: SCB, Tyréns Temaplan AB

Stockholmsregionen är attraktiv för inflyttning och befolkningen har vuxit under alla år 1990-2008 (första halvåret)

Flyttningar till och från Stockholms län 1990-2008Q2

Källa: SCB, Tyréns Temaplan AB

■ Total folkökning ■ Inflyttade ■ Utflyttade — Flyttningsöverskott

Bilaga: Lönesummans reala tillväxt i Stockholmsregionen. Procent/år

Sektor	Kulmen		Nedgång			Uppgång		
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Offentlig sektor	-1,4	1,2	1,7	2,5	5,8	1,9	2,7	1,2
Industriföretag	5,0	1,6	-0,9	-1,4	-1,0	0,6	2,4	3,8
Tjänsteföretag	11,7	6,7	-0,8	-2,6	0,7	4,3	5,9	7,4
Övriga verksamheter	10,7	7,1	3,3	0,5	0,7	4,8	6,2	8,3
Hela regionens ekonomi	7,4	4,8	0,1	-1,0	1,7	3,3	4,7	5,3

Källa: Tyréns Temaplan, SCB, Kontrolluppgifter